AB SUČASNYM STANIE NAŠAJ LITARATURNAJ MOVY NA EMIHRACYJI.

Kožnaja litaraturnaja mova budujecca na narodnych dyjalektach. Takim čynam i naša sučasnaja litaraturnaja mova paŭstała na narodnych dyjalektach, naprykład: mova tvoraŭ "Tarasa na Parnasie" i "Enejida na vyvarat" napaminajuč nam uschodni biełaruski dyjalekt. Mova tvoraŭ V. Dunin-Marcinkievica napaminaje dyjalekty uschodniaj Mienščyna i Mahileŭščyny. F. Bahuševič pisaŭ na Vilenskim dyjalekcie. Mova "Našaj Nivy" hruntavałasia, jak na dyjalektach Vilenščyny i Mienščyny, taksama i na usich jinšych biełaruskich dyjalektach, bo u "Našaj Nivie byli supracoŭniki z usich kutkoŭ Biełarusi.

Mova "Našaj Nivy" jošč asnovaj sučasnaj biełaruskaj litaraturnaj movy. Dalejšy čas raźvićcia i uzbahačeńnia našaj litaraturnaj movy – heta čas "Volnaj Biełarusi" i dalejšy ~~jaje~~ samy lepšy roskvit biełaruskaj litaraturnaj movy prapadaje na čas "nacdemaŭščyny" 1921 – 1932 hh. U hety čas Instytut Biełaruskaj Kultury, a paśla Biełaruskaja Akademija Navuk šmat ułažyli u skarbnicu biełaruskaj moŭnaj kultury. Było-b nierazumnym i škodnym adkidač hety zdabytak.

Balšaviki z svajim "sprašččeńniem" biełaruskaj movy, pravapisu i terminalohiji až da hetaha času nie zmahli usiaho taho źniščyć, što unieśli Nacdemy u skarbnicu našaj moŭnaj kultury. Sumlennyja litaratary piśmienniki paety i nastaŭniki pasłuhoŭvajucca hetym zdabytkam až pa siońniašni dzień u padsavieckaj Biełarusi, choč moža i ryzykujuč svajim žyćciom.

Biełaruś Ryskim Traktatam była razrezana na dźvie častki i pieraharodžanaja žialeznaj ścianoj. Hetaja ściana nie davała mažlivaści uschodnim i zachodnim biełarusam sumiesna budavač biełaruskaj kultury i biełaruskaj litaraturnaj movy.

Na uschodzie ad Ryskaj miažy "Nacdemy" centralizavali ~~navukovyja~~ biełaruskija navukovyja siły pry ~~Biełarusk~~ Instytucie Biełaruskaj Kultury, a paśla pry Biełaruskaj Akademiji Navuk. I takim čynam biełaruskaja kultura u adnolkavym vyhladzie pašyrałasia pa usiej padsavieckaj Biełarusi.

Na zachadzie ad Ryskaj miažy biełaruskija dziejačy, zaniatyja palityčnaj baraćboj, mała udzialali uvahi i srodkaŭ na pašyreńnie biełaruskaj moŭnaj kultury. A paśla razhromu Biełaruskaj R.-S. Hramady kulturnyja pracaŭniki padzialilisia na hrupki (a časam i varožyja adna adnej). I kožnaja takaja hrupka pracavała niezaležna adna ad druhoj, a za heta i postupu u biełaruskaj moŭnaj kultury nie było. Jašče da hetaha u časie niamieckaj akupacyji uniesiena błytanina u pravapis. Nam tut na emihracyji nie udałosia pazbycca hetych supiarečnaściaŭ, a pad čas my navat pašyrajem jich.

Cikava toje, što balšavickaje "sprašččeńnie" saŭpadaje z zachodnie-biełaruskim navatarstvam. Spynim sia na niekatorych prykładach balšavickaha "sprašččeńnia" i mudrahielstva na zachadzie Biełarusi.

U našaj biełaruskaj movie z času jaje zasnavańnia, až pa 1933 hod, a taksama i u vusnaj narodnaj litaraturnaj movie byŭ ustalavany termin "list" Słužboviec, što raznosič listy, nazyvaŭsia "listanosiec" "Listy da sabaki" (viadomy litaraturny tvor). Prykłady z narodnaj litaratury: "Napisała jaho maci try listočki da jaho", "A Jaś siadzić za stolikam piša listy z pacholikam", "Adzin chodzić pa śviatlicy talirami syple, druhi siadzić za stolikam drobny listy piša". Zahadam Staršyni Narodnych Kamisaraŭ BSSR hram. Haładziedam u 1933 hodzie było zabaroniena užyvač słova "list", a zamiest jaho užyvač słova "piśmo". Choč balšaviki i chvalilisia, što jichnaja hranica "na zamkie", ale hety zahad hram. Haładzieda niejak praz hetyja zamki pieraleź i na zachodni bok Ryskaj miažy, bo i i tam zamiest słova list, stali užyvač słova piśmo. Na uschodzie Biełarusi hety zahad nakiroŭvaŭ našu movu na šlach jaŭnaj rusafikacyji, a dla čaho heta rabiłasia na zachadzie Biełarusi?

Na zachadzie Biełarusi dalej pajšli zahadu hr.Haładzida.Balšaviki kulšto zrabić taho nie advažajucca,što sami biełarusy zrabili na zachadzi Biełarusi.Na uschodzie pisałasia i pišacca:"zbroja","uzbrajeńnie","strelba ".Na zachadzie zamiest jich užyvajecca:"aružža",ružžo"(čamu nie"ružjo"). U va usie časy istnavańnia biełaruskaj litaraturnaj movy užyvałasia słova: "Ułasnaść,ułasny",a na zachadzie niejkija dzivaki zamianili jaho pierakručanym rasiejskim słovam:"sobski,sobskaść"(čamu nie "sobstvienno).Na uschodzie pišuć i vymaŭlajuć słovy:"łaźnia,krama,gaza".Na zachadzie hetyja słovy vymaŭlajucca i pišucca:Bania,łaŭka,kierasina".Na uschodzie u časie "Nacdemaŭščyny"byli badaj-što užo ustalavany biełaruskija imiony:Michaś, Antoś,Mikoła,Paŭluk,Saŭka,Cimoch,Janka i da hetaha padobnaje,a na zachadzie Biełarusi pieravažajuć Ivany,Mišy,Koli...

Z daŭnych časoŭ u našaj litaraturnaj movie pryniata pisać słova"raślina".Niejki mudrahiel prydumaŭ pisać jaho"raścina".Ci jość tut rožnica? A nijakaj.Dobra.Učora pisali"raślina",siońnia pišam"raścina".Zaŭtra niejki novy mudrahiel prydumaje pisać"raścianina",a pazaŭtramu jašče naviejšy mudrahiel stanie heta słova pisać"Raścień".Kali kožny z nas tut na emihracyji zamienić pa adnamu słovu,dyk ad našaj movy i śledu nie zastaniecca.Jašče u našaj litaraturnaj movie błytajucca dva słovy:"pałažeńnie" i "stanovišča".Na uschodzie Biełarusi słova"stanovišča"pakazvaje na stan , u jakim apynuŭsia čałaviek.U pierakładzie jaho na rasiejskuju movu,budzie azxačać"Połožienije".Na zachadzie zamiest "stanovišča"pišuć"pałažeńnie" A na zachadzie słova "stanovišča"pakazvaje na pasadu,pracu,što zajmaje peŭnaja asoba,a rasiejskaje"dołžność".U narodnaj movie słova"pałažeńnie"jość dziejasłoŭny pradmietnik(nazoŭnik)"Błahoje pałažeńnie i dobramu spakušeńnie"ʑ(prykazka)

Blizka z 14 vieku i da 1921 hodu pa usiej etnahrafičnaj Biełarusi,i da 1939 h u Zachodniaj Biełarusi u žyvałasia słova"pan". Paśla balšavickaha pieravarotu u 1917 hodzie balšaviki zabaranili užyvać heta słova, jak i usie inšyja rounyja jamu pa značeńniu.U časie niamieckaj akupacyji u sie balšavickija zahady i rasparadžeńni byli adklikany.Usie padsavieckija narody stali užyvać svaje papiarednija słovy pašany:rasiejcy -"gospodin",ukrajincy - pan,niemcy - Herr i tamu padobnaje.A le biełarusy napałachanyja balšavikami,nie viarnulisia da słova "pan",ale na łatu vydumali sabie novaje słova "spadar".Pakolki niama aŭtara hetaha słova, taksama nia było ni zahadu ab užyvańni hetaha słova ni apaviaščeńnia u druku,dyk treba uhadvać adkul i jak jano pajaviłasia na śviet Božy.

U pachodžańni hetaha słova majucca dźvie dahadki:1 ad xx słova "haspadar " adkiniena dźvie pieršyja litary"h a ",zastalosia"spadar".Ale heta hramatyčna nie zusim pravidłova.U hetym słovie try składy"has-pa dar". Kali adkidać,dyk cely skład"has"zastaniecca tolki"padar". 2) Kaliś rasiejcy užyvali słova pašany "sudar","sudarynia".Našy "spadar","spadarynia" viemi padobnyja na hetyja słovy,a spadaryčnia vielmi padobnaje na rasiejskaje" baryčnia".Słova "sudar"pierastała užyvacca zadoŭha da balšavickaha pieravarotu,jak niepatrebnaje.Kali sapraŭdy heta słova zapazyča ną z rasiejskaha archivu,dyk vielmi prykra,bo kali-b nam jakich słoŭ i niechapała,dyk nikolixx niavarta brać jich z maskoŭskich śmietnikaŭ.

Praŭda balšavikixx vykinuli z štodziennaha užytku rasiejskaje słova "gospodin",ale nia vykinuli jaho z rasiejskaj movy i słoŭnika i pry patrebie,prykładam,u zamiežnxxych znosinach užyvajecca.Hetaksama i u padsavieckaj Biełarusi,kali pieradajecca ab zamiežnych znosinach,užyvajecca słova "pan".Naprykład:"Pan Mołataŭ, Pan fon Rebientrop,Pan Truman i da hetaha padob.

Našy biełaruskija moŭnyja revalucyjanery,asabliva moładź,z fanatyčnaj azardoŭnaściu vykreślivajuć z litaraturna-mastackich tvoraŭ słova "pan",a zamianiaje jaho"spadar".Takim čynam my čuli sa sceny: "Spadar adolf Bykoŭski,Spadaryčnia Paŭlinka,Spadar Jazep Karyta,Spadaryčnia Adelka (dačka jaho).Našy moŭnyja revalucyjaneryxnašy tłumačuć zamienu "pan" na "spadar" tym,što słova "pan " napaminaje na sacyjalnuju niaroŭnaść.A dziela hetaha jany Bevina,Čerčyla,Trumana,Maršala užviali u hodnaść"spadaroŭ",heta znača nadali jim praletarski tytuł.

Rasiejskija balŝaviki"vialikija"revalucyjanery,jany razam sa słovam "pan"zabaranili uẑyvać słovy:sałdat,aficer,gienierał,ministr i inŝ.ale jak bacym,jany viarnulisia da hetych słovaŭ,tolki słova "gospodin" nia ẑvierniena da uẑytku.Balŝaviki narod sprytny:maẑliva,ŝto jany i da słova"gospodin" zaŭtra viernucca.Naŝym moŭnym revalucyjaneram za jimi nie paŝpieć.

Kali francuskija revalucyjanery u kancy 18 vieku zabaranili uẑyvać słova "pan",dyk paĉali uẑyvać słova "hramadzianin".Hetaksama suĉasnaja Varŝaŭskaja Polŝĉa nie ŝukaje novaha słova ,uẑyvaje słova "obywatel" h.z. hramadzianin.Taksama i nam ,kali słova "pan" nie daspadoby,dyk nia patrebna było-b vyŝukvać dzivosnaha słova"spadar",a uẑyvać słova "hramadzianin.U ĉasie"Nacdemaŭŝĉyny",kali słova "pan" zabaraniałasia,słova "tavaryŝ" pasłuhoŭvacca nie chaciełasia,dyk sielanskim zvyĉajem,adzin adnaho nazyvali "dziadẑka" i "ciotka"(dziadẑka nastaŭnik,dziadẑka prafesar,dziadẑka Łosik,ciotka Hirkant).Ŝmat jakija biełarusy haňbujuć słova "pan" za toje,ŝto heta słova uẑyvajuć i palaki.U nas z palakami,jak z susiednim słavianskim narodam joŝĉ ŝmat supolnych słovaŭ,kali my jich usie zamienim na jinŝyja,dyk my svaje movy nie paznajem.Patrebna ŝyrej hladzieć na reĉy.Apraĉa biełarusaŭ i palakaŭ uẑyvajuć słova "pan" ukrajincy,słavaki,ĉechi,letuvisy(ponas) i venhry (ban), Ĉamuś-to nichto jinŝych narodaŭ nia uzdumaŭ pierarabić słova "pan"na jinŝaje,ale tolki my chapilisia za hetu rabotu.Ci nam bolej volnaha ĉasu,ci my razumniejŝyja za druhich?

Niekatoryja naŝy achvotniki navizny vielmi cieŝylisia,ŝto słova "spadar"lohka pryŝĉapiłasia na uschodzie Biełarusi.Heta sprava vielmi prostaja.Praz 25 hadoŭ strohaj zabarony słova "pan",jano vyŝła z uẑytku.Napałochanyja ludzi bajalisia jaho vymaŭlać i pry niamieckaj uładzie. A słova "tavaryŝ ẑnienavidziełasia,jak i sami balŝaviki.Dziakujuĉy vyŝej pakazanym pryĉynam,u naŝaj movie,jak ẑyvoj razhavornaj,tak i pisoŭnaj,utvaryłasia pustoje miesta - dziurka.A jak kaẑa"Prykazka pryroda pustoty nia cierpić".Voś heta pustoje miesca u naŝaj movie (dziurku) i zatknuli pustym słovam "SPADAR".

Apraĉa vyŝejuspomnienych niekalkich novych słovaŭ i terminaŭ,jakija papali u naŝuju litaraturnuju movu jak paralelizmy da tych słovaŭ,jakija ustalavanyja u naŝaj litaraturnaj movie uẑo z daŭnych ĉasoŭ,joŝĉ jich ŝmat bolej.Jany uvodziać błytaninu u naŝu movu.Para jich pazbycca.

Ja chaĉu papiaredzić, kab chto nie padumaŭ,ŝto ja vykazvajusia uvohule suproć uvodzin novych słovaŭ u naŝu movu iterminalohiju.Zusim nie. U naŝaj terminalohiji zrobleny tolki paĉatak,patrebna ŝmat prykłaẑyć pracy nad jaje udaskanaleňniem.Adkul-ẑa uziać słovy dla novych terminaŭ? Ĉastkova jich moẑna papoŭnić z naŝaj staraj litaratury,ale bahaty zapas słovaŭ majecca u naŝaj ẑyvoj narodnaj movie,a pieravaẑna u sialanskim asiarodẑdzi.Voś z hetaj narodnaj krynicy my pavinny i ĉerpać zapas słovaŭ dla naŝaj terminalohiji.Dy nia budzie vialikaha hrachu, kali my pieraniasiom niekatoryja nazvy u naŝu terminalohiju z miẑnaarodnaj terminalohiji.

Ciapier my tut na emihracyji majem svaje narodnyja ŝkoły i himnaziji. Vuĉniam u ŝkole patrebna vyvuĉać biełaruskuju movu - hramatyku i pravapis.Ale u Naŝym pravapisie i hramatycy joŝĉ niekatoryja razychodẑańni. Koẑnaja ŝkoła,koẑny nastaŭnik padbiraje sabie pa gustu pravapis.Ĉasta vuĉań pierachodziaĉy z adnej ŝkoły u druhuju spatykajecca z pravapisnymi supiareĉnaŝcia mi.Ŝkoła patrabuje dla praktyĉnaha uẑytku padruĉnika hramatyki i pravapisu.Adno z naŝych vydyviectvaŭ miełasia vydać taki padruĉnik,ale nia mieła advahi,bo niaviedała ja koj systemie pravapisu addać pieravahu.A jich joŝĉ dźvie:apracovanaja niekali J.Łosikam, jakoj da apoŝniaha ĉasu karystalisia na uschodzie Biełarusi,i apracovanaja A.Łosikam u 1942 hodzie.

My tut na emihracyji ničoha novaha vialikaha u halinie movy zrabić nia možam,ale treba pierš-napierš pazbavicca błytanini,jakaja majecca u našym pravapisie.Patrebna za asnovu uziać ~~[illegible]~~ adzin pravapis i jim ~~[illegible]~~ kiravacca.Ale nichto adzin hetaha zrabić nia moža i nia maje prava.Patrebna kab pa hetamu pytańniu vykazalisia ludzi,zacikaŭlenyja u hetaj halinie pracy,mienavita:movaviedy,litaratary,piśmienniki,paety i nastaŭniki.U hetaj halinie pracy treba sklikać zjezd,ci jakim inšym paradkam utvaryć Kamisiju ci Kamitet,jaki-b kiravaŭ hetaj spravaj i mieŭ-by karespadentaŭ u roznych miascoch.

Z majho pohladu patrebna za asnovu uziać tuju systemu hramatyki i pravapisu, i usiej sys temy piśmienstva,jakaja isnavała pry "Nacdemach",adkinuŭšy,jak balšavickaje "spraščeńnie,tak i toje mudrahiestva,jakoje tam-siam kantrabandaj zakiniena u našu movu.Patrebna nie zabyvacca i taho, što apriača nas tut na emihracyji,~~što apriača nas tut na emihracyji~~,miljony biełarusaŭ karystajucca biełaruskaj movaj na Baćkaŭščynie.Tam napeŭna rožnicy u našaj movie niama,jak na uschodzie,tak i na zachadzie Biełarusi Tam napeŭna užyvajecca taja systema pravapisu,što była na uschodzie Biełarusi da 1939 hoda.A dzieła hetaha nam treba nazirać,kab vialikaj rožnicy nia unosić ni u hramatyku,ni u pravapis,ni uvohule u piśmienstva, jak siarod nas emihrantaŭ,tak i tymi biełarusami,jakija zastalisia na Baćkaŭščynie.

Z. H.

Парыж, 26-II-48.

Паважаныя Радактары "Бацькаўшчыны"!

Таму што справа мовы дагэтага часу ў нас зьяўляецца нейкаю дыскусыйнаю справаю і Вы ў свайй паважанай газэце зьмяшчаеце "Куток мовы", дык дазвольце і мне зьвярнуцца да Вас з некаторымі заўвагамі. Засьцерагаюся, што не раблю гэта для дыскусыі, ані дзеля закідаў, але хутчэй у форме вымены думак і радаў. Хоць і не сыстэматычна, але часта прынагадна даводзілася мне займацца нашымі этнаграфічнымі зборкамі амаль 15 гадоў, за гэты час сабраў і ўсыстэматызаваў паважную колькасьць нашае народнае творчасьці, вось-жа тымсамым няраз даводзілася займацца і справаю мовы. Пасьля гэтае, можа і ня зусім доўгае і канчаткова вычэрпываючае практыкі прыходжу да перакананьня, што для выяўленьня ўсякіх новых паняцьцяў, для якіх часта неабходна ўводзіць розныя наватворы-нэалягізмы, калі гэтыя апошнія народам ня прымуцца, ад іх трэба адмовіцца.

З дугога аднак боку нельга абядняць мову ў тых выпадках, дзе ўжываюцца некалькі раўназначнікаў таго самага слова, напр. "кажны-кожны". Калі яны ўжываюцца ў народных гаворках і ў літаратуры, дык на якой падставе праводзіц рэдукцыю? Гэта памойму штонайменш раўназначана з таталітарна-дыктарскім загадам: "Растрелять!", калі мне не падабаецца. Тое саме з словам "сяньня", толькі варта глянуць у літаратуру, каб пераканацца, што "сёньня" ўжываецца нават часьцей чым "сяньня" і той-жа аўтарытэт Насовіч у сваіх прыкладах ведае яшчэ "сягоднячы", "сягодня" і"сёньня". Наколькі мне ведама з маіх зборак з Навагрудчыны і Стаўпеччыны, дык там зусім "сяньня" ня ўжываецца, на Палесьсі тое самае. У Стаўпеччыне яшчэ найбольш пашыраная першапачаткавая форма "сягодня" ад старaслав. "сего дня".

"Сыбота", наколькі я заўважыў стала папулярызавацца толькі ад часу нямецкае акупацыі на Беларусі "Менскаю газэтаю" а за ёю некаторы час брананавіцкім радактарам В.Шышко. На маю думку шукаць арыгінальнасьці ў гэтым слове штонайменш наіўна, бо гэта слова ані расейскае, ані украінскае, ані польскае, але арамейскае і да нас прыйшло ў стара

славянскім перакладзе і асталося да сёньня зрэдукаваўшы толькі падвойнае "б". Шчыра кажучы, дык у Зах.Беларусі мне не давялося спаткаць "сыботы".

Ці слова "чэрвень" паўстала пад уплывам польскага чэрвец гэтага яшчэ ніхто не даказаў, хоць і неадзін даказваў, бо для прыкладу Чэрвеншчына не мяжуецца з Польшчаю, дык адкуль-жа яна ўзяла сваё чэ? А хоць-бы нават і старая форма была чырвень, дык ці-ж ёсьць сэнс яе ўваскрашаць, калі ёсьць нешта новае. Відаць што старая форма аджыла і не адказвае больш духу мовы і выглядаеё сёньня старою латкаю на новай адзежы.

Гэтулькі свайго часу дыспутаванае слова "сьветка", акрамя свае арыгінальнасьці ня мае ніякіх навуковых асноваў, бо ці мы напішам "д",ці"т", дык перад глухою "к" будзем вымаўляць як "т", а шукаць у гэтым слове караня "вет" зьяўляецца зусім беспадстаўным, бо ў даным выпадку карэнь"вет" мусіў-бы быць і суседуючых ш славянскіх мовах, тымчасам нідзе гэтага ня бачым. Наадварот тут асталося ў карані слова "веда", адкуль і паўстала стараславянскае і новацаркоўна-славянск "сведущій" чалавек значыць сьведак, які сьведчыць аб нечым, значыць дадае сваю веду да веды іншых.

Зачым шукаць нейкаха ўяўнага караня "вет" у слове нават, калі так гэтае слова ўжывае народ і літаратура ("Вып'е, нават і ня зморычыцца") Есьць дыялекты, якія ўжываюць "навэт", але гэта чысты палянізм. Калі-б Вы прачыталі ў голас хоць адзін сказ з Вашае газэты, дык магчыма самі адчулі-б, што слова "навет" негарманізуе з духам беларуска мовы.

Замест "дзяржаўны" ужываеце новатвор "гаспадарстваўскі", шчыра кажучы, я няраз сябе пытаўся: ці вы гэтае слова вымаўлялі голасна? Папробуйце скажэце так, каб язык не заблытаўся пры гэтым. Зачым-жа выкідаць слова "дзяржаўны"? Яно зусім добра адказвае таму паняцьцю, якое ім выказваем і агульна прынятае. Тое што і расейцы ім сёньня пачынаюць карыстацца, можа быць толькі выяўленьнем яго жыцьцёвасьці. А яны ад нас запазычылі толькі слоў, што ад усіх калі зачнём адра-

кацца, дык тады "дзякуй за ласку!", але зладзейства станецца найлепшым спосабам узбагачаньня.

"Ужыцьцявіць" у значэньню ажыцьцявіць так-жа ня мае апраўданьня, бо прыстаўка "у" найлепш выказвае свaё кзначэньне ў слове "угробіць" або "ўбіць", між тым ажыцьцявіць значыць ажывіць, таму й кажуць "ажыў" а не "ўжыў"; гэтае апошняе можа быць утворана хіба толькі ад слова "ўжываць" у значэньні"карыстацца".

Дзіўна мне, што радактары, ці карэктары не разрозьніваюць двох розных слоў "значэньне"і "значаньне". Калі нядобра значаць авечкі, дык кажуць: "Якое значэньне мае гэткае нядарнае значаньне". Агулам у нас дакананая (пэрфэктыўная) форма абстрактных назоўнікаў з канчаткамі -ньне мае націск на перадапошнім складзе, [illegible]дзе. і мае націскное "э". Ясьней гэта відаць у словах "вынішчаньне" і "вынішчэньне".

Пры гэтай нагодзе, я хацеў-бы спытацца: Ці нам карысна нашых-жа паэтаў, такіх як Я.Колас абзываць такімі эпітэтамі, як "падхалімна-плюгавы сталінскі парабак"ардэнаносец". Пэўна што ніхто з беларусаў ня будзе яго хваліць за пахалімства, але і плюгавіць яго ў сваіх-жа вачох ня варта, бо гэтым мы больш шкодзім сабе чым каму неўбудзь іншаму. Аб гэтым напэўна шмат будуць пісаць патомныя пакаленьні і ў савецкім кашмары напэўна знойдуць прычыну яго заламаньня і ўпадку, дык зачым кідаць у яго каменьням, калі ён зьяўляецце ахвяраю з нашага народу. Пэўна што сёньня яго нельга апраўдваць, бо трывае змаганьне, але і плюгавіць хіба так-жа нетактычна.

Закончыўшы ліст успоніў яшчэ адну незразумелую для мяне справу з правапісу "Бацькаўшчыны". На якой аснове ўжываецца форма злучніка "ізь". Слова "і" ёсьць самсойным, мае свой націск і лучыцца з наступным словам на/толькі, колькі агулам лучыцца кожнае іншае слова з словам у адным сказе. Калі зьмякчаць "із", дык трэба зьмякчаць і"воз", і пісаць "возь едзе", але да гэткага правапісу яшчэ ніхто не дайшоў.

Пішу гэта ўсё, бо мне рэдагуючы "Божым шляхам" даводзіцца аглядацца на мову іншых нашых часапісаў і ў першую чаргу друкаваных, на

"Бацькаўшчыну" асабліва, і таму не хацелася-б, каб між імі была нейкая лінгвістычная розьніца.

З глыбокаю пашанаю да Вас